

BIULETYN KOWIEŃSKI

W I L B I

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) WIELKA-POHULANKA 19—17.

Nr. Wilno, dnia 15 stycznia 1934 r.

987.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

	K r o n i k a .	Dział.	Str.
1. Protest rządu litewskiego w sprawie pogłosek niemieckich.-		I.	1.
2. Dementi Elty w sprawie pogłosek o zamierzonym jakoby zamachu na autonomję Kraju Kłajpedzkiego.-		"	"
3. Demonstracja antylitewska w Hamburgu.-		"	"
3. Agencja Havasa o naradach M.Yczasa z p.Lednickim.-		"	"
4. Przyjazd francuskiego attaché wojskowego w Kownie.-		"	"
5. "Drengas" o kandydaturze Bakutisa na stanowisko posła litewskiego w Londynie.-		"	2.
6. Dokoła litewsko-estońskiej umowy handlowej.-		"	"
7. Międzynarodowy raid automobilowy.-		"	"

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

8. "Liet.Aidas" o wielkich zadaniach narodu litewskiego.-		III.	"
---	--	------	---

K r o n i k a .

9. Kandydatura na stanowisko dyrektora D-tu Bezpieczeństwa Państwa.-		"	3.
10. Ukaranie 639 pracodawców.-		"	"
11. Starania o powrót Voldemarasa na uniwersytet.-		"	"
12. Wyjazd Voldemarasa do Francji.-		"	"
13. Budżety miejskie w Departamencie Samorządowym.-		"	"
14. Bank związku szaulisów.-		"	"
15. Monopol importu soli.-		"	"
16. Dokoła budżetu Kowna na 1934 rok.-		"	"
17. Wystawa prehistoryczna w Kownie.-		"	"
18. Sprawa redaktora "Tautos Balsas".-		"	"
19. Z Trybunału Najwyższego.-		"	"
20. Dokoła otwarcia nowych szkół wyższych.-		"	4.
21. Litewski kalendarz prawniczy na 1934-ty rok.-		"	"

VII- SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

22. Uroczysty obchód XI-ej rocznicy przyłączenia Kraju Kłajpedzkiego do Litwy.-		VII.	"
23. Konfiskata "Memelländische Rundschau".-		"	"
24. Cofnięcie zezwoleń na pracę 3 tys.obywateli niemieckich.-		"	"
25. Projekt ustawy językowej w Kraju Kłajpedzkim.-		"	"
26. Wymawianie stanowisk obywatelom niemieckim przez Dyrektorjat.-		"	"
27. Dobrowolne oddanie się dr.Neumanna pod sąd.-		"	"

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

Protest rządu litewskiego w sprawie pogłosek niemieckich. "Liet.Aidas" Nr.8 /I.1934/: W związku z rozpowszechnianiem przez niemiecką agencję telegraficzną pogłoskami o Litwie, litewski poseł w Berlinie dr. J. Szaulys wyraził z polecenia swego rządu w niemieckim ministerstwie Spraw Zagr. ostry protest, zaznaczając, że odpowiedzialność za szerzenie tych wiadomości oraz mogące stąd wyniknąć napięcie stosunków i niepokój należy złożyć na karb rządu niemieckiego.-

Dementi Elty w sprawie pogłosek o zamierzonym jakoby zamachu na autonomję Kraju Kłajpedzkiego. "Liet.Aidas" Nr.8/I.34/: W związku z rozpowszechnianiem przez "Deutsche Nachrichten Büro" pogłoskami o szykowanym jakoby w Litwie zamachu na autonomję Kraju Kłajpedzkiego /mian. zaaresztowanie wszystkich landratów i naczelników organów autonomicznych oraz rozbicie policji i zmuszenie Dyrektorjatu do ustąpienia/, Elta drogą telegraficzną przesłała wszystkim większym agencjom telegraficznym w Europie najbardziej stanowcze zaprzeczenie tych złośliwych pogłosek, zaznaczając, że rozpowszechnianie takich kłamliwych wiadomości, zdaniem jej, posiada cel ukryty.

Należy zaznaczyć, że już nie poraz pierwszy niemieckie agencje telegraficzne i prasa rozpowszechniały podobne, wysane z palca, wiadomości o rzekomym szykowaniu przez rząd czy też organizacje litewskie kroków przemocy w Kłajpedzie. W sprawie tej już kilkakrotnie wyraźnie oświadczyły osoby i urzędy miarodajne, a w tym wypadku Elta jest upoważniona do ponownego stwierdzenia, że rząd litewski ściśle przestrzega zasad umów i swych zobowiązań międzynarodowych, zarówno w stosunku do Kłajpedy, jak i w innych wypadkach i, że wszystkie jego poczynania są uzasadnione prawnie i uzgodnione z zasadami umów i z międzynarodowymi zobowiązaniami Litwy. Dla tych, co się inaczej zapatrują na kroki rządu litewskiego, istnieją kompetentne instancje międzynarodowe dla rozstrzygnięcia różnicy zdań.

Wszystkie zakusy zmiany sytuacji prawnej Kraju Kłajpedzkiego skądkolwiekby one pochodziłyby, rząd litewski stanowczo i w samym zarodku zdusi.-

Demonstracja antylitewska w Hamburgu. "Rytas" Nr.8 /I.1934/: Elta donosi, iż grupa "Związku Niemieckiego Wschodu" okręgu Wasserkante zorganizowała 10 stycznia w gmachu opery Schüllera w Hamburgu uroczystą demonstrację w sprawie Kraju Kłajpedzkiego.

"Hamburger Fremdenblatt" o demonstracji pisze, jak następuje: "Celem uroczystej demonstracji było nietylko zachowanie w pamięci niemieckości nieprawie okupowanego przez 11 laty przez Litwinów Kraju Kłajpedzkiego, tej najważniejszej części niemieckiego Wschodu, lecz również walka o nią z całego serca". W jednej z mów zaznacza dalej pismo, dowódca tego okręgu "Związku Niem. Wschodu" Dennewitz wskazał na los kraju niemieckiego wschodu. "To nie jest bagatela, że młodzież niemiecka znów śpiewa "Chcemy ciągnąć na Wschód". Adolf Hitler zakończył okres, który był skierowany na Zachód... Naród niemiecki znów powstaje i zwraca swój wzrok naprzód, na te obszary, o które walczą serca Niemców".

Po odczycie został wyświetlony film, przedstawiający Kraj Kłajpedzki, jako "kraj niemiecki". Później odegrano prolog "Las Torgau" ze sztuki "Fryderyk II pruski".-

Agencja Havasa o naradach M. Yczasa z p. Lednickim. "Rytas" Nr.9 /I.1934/ podaje, iż radio francuskie ogłosiło wiadomość "Havasa" z Warszawy, iż w tych dniach działacz polski Lednicki odbył w pobliżu "linji administracyjnej" naradę z p. M. Yczasem.

Narada miała charakter polityczny.-

Przyjazd francuskiego attaché wojskowego w Kownie. Prasa kowieńska /z 12.I.1934/: 11 stycznia zatrzymał się w Kownie w drodze do Paryża francuski attaché wojskowy w Litwie i krajach bałtyckich mjr. Geneval.-

"Drangas" o kandydaturze Bałutisa na stanowisko posła litewskiego w Londynie. "Rytas" Nr.9 /I.1934/: Według informacji pisma "Drangas", p. Bałutis zostanie prawdopodobnie mianowany posłem litewskim w Londynie.-

Dokoła lit.-estońskiej umowy handlowej. Prasa kowieńska /z 11.I.1934/: Jak donosi Elta, w najbliższych dniach zostanie podpisana w Tallinie litewsko-estońska umowa handlowa. Tekst umowy rząd estoński już przedtem zatwierdził. Dn.9.I.34 r. estońskie Min.Spr.Zagr. zostało powiadomione, że rząd litewski również umowę zatwierdził. Ze strony estońskiej popisał umowę estoński minister Spraw Zagr. p.Seljamaa, ze strony litewskiej - poseł litewski p.Dailide.-

Międzynarodowy raid samochodowy. Prasa kowieńska /z 10.I.1934/: W czasie od 20-24 stycznia ma się odbyć międzynarodowy raid samochodowy w Monte Carlo. Większa część maszyn z Europy północno-wschodniej przejedzie w drodze do Niemiec przez Litwę szosą Janiszki-Szawle-Kielmy-Taurogi.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

"Liet.Aidas" o wielkich zadaniach narodu litewskiego. "Liet.Aidas" Nr.6 z 9.I.1934 r. Art.p.t."W obliczu wielkich zadań". Streszczenie:

Każde państwo niepodległe staje w pewnych okresach wobec wielkich zadań. Jak wiadomo, obok narodu i władzy, najważniejszą częścią składową państwa jest terytorjum.

Dla Litwy los nie był przychylny, gdyż dotąd zmuszona jest ona walczyć o część swego terytorjum. Nowy statut Związku Tautininków w następujący sposób formułuje aspirację terytorjalną narodu litewskiego: "Mocno oprzeć się o morze Bałtyckie, odzyskać kraj wileński wraz ze stolicą Gedymina - Wilnem".

Aspiracje te wyznawały i wyznają niemal wszystkie dawne i obecne litewskie ugrupowania polityczne, tak że w tej kwestji nie było i niema w narodzie litewskim różnicy zdań. Niestety nie zostały one dotąd zrealizowane. Dzięki Bogu Litwini dotarli do Bałtyku i oparli się o morze, lecz Wileńszczyzna i stolica Gedymina wciąż pozostaje pod obcą okupacją. A więc Państwo Litewskie nie zrealizowało najważniejszego swego zadania - nie ustaliło swych granic. Czyż wobec walki o terytorjum naród litewski miał prawo podzielić się na mnóstwo wzajemnie zwalczających się partyj?

W Litwie zapomniano, że naród, pragnący zwyciężyć w walce z obcymi, musi działać zgodnie. Lit.partje polityczne oderwały uwagę narodu od wielkich jego zadań i wciągnęły go w wir walk wewnętrznych. Gdyby nie to, może Litwa zrealizowałaby już swą walkę o terytorjum.

Los ciężko ukarał Litwinów za to, że zapominając o swych wielkich obowiązkach, zanurzyli się oni w bagnie walk partyjnych. Należy wreszcie zrozumieć, że każdy, kto w czasie walki z wrogiem wewnętrznym burzy jedność narodu, jest sprzymierzeńcem tego wroga i zasadniczo upodabnia się do zdrajcy narodu. Naród litewski czeka wielka praca ~~na~~ zarówno na Wschodzie, jak i na Zachodzie. Coprawda Litwa oparła się o morze Bałtyckie, lecz musi tam jeszcze wzmocnić swe pozycje.

Pozatem każdy sukces Litwinów na polu kulturalnym, gospodarczym lub ustroju wewnętrznego wzmocniać będzie warunki pracy nad odzyskaniem Wilna i ściślejszym połączeniem Kłajpedy z Wielką Litwą. Partje litewskie zbankrutowały i trzeba zaniechać ciągłego galwanizowania tych trupów.

Czyn narodowców z dnia 15 grudnia 1933 r. miał na celu stworzenie ram, któreby objęły cały naród litewski. Czyn ten przypomina Litwinom niewykonane jeszcze wielkie zadanie. Litwini muszą pamiętać, że jeszcze nie przeżyli oni swego bohaterskiego okresu.-

K r o n i k a .

Kandydatura na stanowisko dyrektora D - t u B e z p i e c z e ń s t w a P a ń s t w a .Prasa kowieńska /z 9.I.1934/:Dyrektor Departamentu Bezpieczeństwa Państwa p.Statkus wyjeżdża na studia do Włoch. Według obiegających pogłosek, w końcu stycznia na stanowisko dyrektora pomienionego departamentu ma być mianowany wiceminister Spraw Wewn. płk. Sztencelis. Obejmując to stanowisko, pozostanie zarazem płk.Sztencelis na swem obecnym stanowisku wiceministra. Jako inny kandydat na stanowisko dyrektora Departamentu wymieniany jest również naczelnik policji Bezpieczeństwa Państwa p.Povikaitis.-

U k a r a n i e 6 3 9 p r a c o d a w c ó w .Prasa kowieńska /z 10.I.1934/:Główny zarząd ubezpieczeń społecznych nałożył w 1933 r. grzywny na 639 pracodawców za przekroczenie ustawy o Kasach Chorych.

S t a r a n i a o p o w r ó t V o l d e m a r a s a n a u n i - w e r s y t e t .Prasa kowieńska /z 10.I.1934/:Grupa studentów "voldemarasowców" zwróciła się do senatu uniwersytetu z prośbą o ponowne powołanie prof.Voldemarasa na lektora w uniwersytecie. Jak dotąd, prośbie tej nie uczyniono zadość.-

W y j a z d V o l d e m a r a s a d o F r a n c j i .Prasa kowieńska /z 9.I.1934/:Prof.Voldemaras kończy drugą część swej pracy o zagadnieniach litewskiej polityki zagranicznej. Druga część pracy prof.Voldemarasa poświęcona jest stosunkom litewsko-polskim i zatytułowana jest "Litwa - Polska". Prof.Voldemaras zamierza wyjechać do Francji, aby tam wydać tę pracę. We Francji zabawi on w ciągu dłuższego czasu.-

B u d ż e t y m i e j s k i e w D e p a r t a m e n c i e S a m o - r z ą d o w y m .Prasa kowieńska /z 10.I.1934/:Departament Samorządowy przystąpił do przeglądania budżetów miejskich na 1934 rok.

Prawie wszystkie miasta i miasteczka przesłały już swe budżety. Wszystkie prawie przesłane budżety opiewają na tę samą sumę, co w 1933 r. Największe pozycje dotyczą przewidzianej budowy gmachów szkolnych.-

B a n k z w i ą z k u s z a u l i s ó w . Prasa kowieńska /z 10.I.1934/:Zarząd związku strzelców postanowił założyć własny bank z oddziałami w większych miastach na prowincji. Bank zostanie nazwany: "Towarzystwem Wzajemnej Pomocy przy Związku Strzelców".-

M o n o p o l i m p o r t u s o l i .Prasa kowieńska /z 10.I.34/:Z rozporządzenia Gabinetu Ministrów został wprowadzony monopol importu cukru. Obecnie zamierzaniem jest wprowadzenie importu soli.-

D o k o ła b u d ż e t u K o w n a n a 1 9 3 4 r o k .Prasa kowieńska /z 9.I.1934/:Burmistrz Merkis zapoznaje się obecnie z budżetem miejskim na 1934 rok. Komisja budżetowa, jak wiadomo, zbilansowała budżet na sumę ok.9 i pół milj.litów, w tem ok. 7 milionów 500 tys. lt. przypada na budżet zwyczajny i ok.2 milj.lt. na nadzwyczajny. Burmistrz złoży budżet dla rozpatrzenia na najbliższym posiedzeniu Rady Miejskiej.-

W y s t a w a p r a h i s t o r y c z n a w K o w n i e .Prasa kowieńska /z 11.I.1934/:Otwarta w tych dniach w Muzeum Miejskim wystawa prahistorycznej litewskiej kultury materialnej została przedłużona do dnia 17 stycznia.

S p r a w a r e d a k t o r a "T a u t o s B a l s a s".Prasa kowieńska /z 11.I.1934/:Ukarany przez komendanta wojennego redaktor odpowiedzialny organu voldemarasowców "Tautos Balsas" J.Kalvaitis złożył skargę prokuratorowi Sądu Wojennego.Skarga została uchylona. P.Kalvaitis zabiega w dalszym ciągu o cofnięcie skargi.-

Z T r y b u n ą ł u N a j w y ż s z e g o .Prasa kowieńska /z 12.I.1934/:Członek kowieńskiego Sądu Okręgowego p.Butkis został mianowany członkiem Trybunału Najwyższego.-

Dokoła otwarcia nowych szkół wyższych. Prasa kowieńska /z 12.I.1934/: M-stwo Oświaty rozpatruje obecnie statuty wyższej szkoły handlowej w Kłajpedzie i wyższej szkoły nauk politycznych w Kowie.-

Lit. kalendarz prawniczy na 1934 rok. Prasa kow./12.I.1934/: Ukazał się kalendarz prawniczy /Teisininku Kalendarorius/ na 1934-ty rok. Red.Z.Toluszys.wyd.Lit.T-wo Prawników. 9-ty rok wydawnictwa. Tegoroczny kalendarz jest znacznie zwiększony.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

Uroczysty obchód XI-ej rocznicy przyłączenia Kraju Kłajpedzkiego do Litwy. Prasa kow./z 11.I.1934/: Jak donosi Elta z Kłajpedy, dnia 15.I odbędzie się tam uroczysty obchód XI-ej rocznicy odzyskania Kraju Kłajpedzkiego. Organizacje litewskie podjęły już wstępne prace dla zorganizowania obchodu. W Kłajpedzie ma się odbyć specjalne uroczyste posiedzenie, które radjofon państwowy będzie transmitował.

Z rozporządzenia prezesa Dyrektorjatu dzień 15.I.1934, podobnie, jak w latach ubiegłych zostanie ogłoszony dniem odpoczynku w instytucjach państwowych i samorządowych.-

Konfiskata "Memelländische Rundschau". Prasa kow./z 12.I.1934/: Z rozporządzenia komendanta Kraju Kłajpedzkiego został skonfiskowany jeden z ostatnich numerów "Memelländische Rundschau" za zamieszczenie wiadomości podburzającej jedną część ludności przeciw drugiej.-

Cofnięcie zezwoleń na pracę 3 tys. obywateli niemieckich. Prasa kow./z 9.I.1934/: Prasa niemiecka podaje, że w końcu stycznia ok.900 obywateli niemieckich mieszkających w Litwie, utraci tu zatrudnienie, gdyż władze litewskie nie przedłużą im zezwoleń na pracę. O ile policzyć członków rodzin tych obywateli niemieckich, wówczas wypadnie, że 3 tys. osób będzie musiało szukać sobie źródła przeżycia poza granicami Litwy. Prawie wszyscy obywatele niemieccy, którzy tracą zatrudnienie, mieszkają w Kraju Kłajpedzkim.-

Projekt ustawy językowej w Kr.Kłajp. /Prasa kow.z 9.I.1934/: Na mocy konwencji kłajpedzkiej, urzędowo mają być używane w Kr.Kłajp. języki litewski i niemiecki. Jednak w całym szeregu instytucyj Kr.Kłajp. w istocie używany jest jedynie język niemiecki. W swoim czasie Rada Stanu opracowała projekt ustawy, który ma uregulować kwestje języków w Kr.Kłajpedzkim. Zgodnie z tym projektem ustawy, wszyscy urzędnicy Kr.Kłajp.obok jęz.niemieckiego muszą posiadać również język litewski.

Jak podają, w krótkim czasie Rada Stanu prześle ponieniony projekt ustawy do Gabinetu Ministrów.-

Wymawianie stanowisk obywatelom niemieckim przez Dyrektorjat. Prasa kow./z 10.I.1934/: Jak wiadomo, gubernator Kr.Kłajp.zarządził, aby z dn.16 stycznia usunięto ze stanowisk pierwszą grupę urzędników obywateli niemieckich. Jak podają, Dyrektorjat wymówił już stanowiska 33 urzędnikom.-

Dobrowolne oddanie się dr. Neumanna pod sąd. Prasa kow./z 10.I.1934/: Jak donoszą z Kłajpedy, weterynarz kraju dr. Neumann złożył w Dyrektorjacie Kr.Kłajp.podanie, w którym prosi o wytoczenie przeciw niemu postępowania dyscyplinarnego. Do tego kroku pobudziła dr. Neumanna okoliczność, że w części prasy litewskiej i na zebraniach partyj litewskich czyniono mu, jako przywódcy stronnictwa kłajpedzkiego, ciężkie zarzuty, oskarżając go m.in. o działalność wrogą względem państwa. Ponieważ dr. Neumann, jako weterynarz, jest urzędnikiem Kraju Kłajpedzkiego, uczynił on pomieniony krok, aby urzędowo złożyć wyjaśnienia co do poczynionych mu zarzutów.-

B7